

НАПРЯМ 8. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В МОВНОМУ ПИТАННІ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-444-6-42>

Вальчук І. А.,

*студентка кафедри слов'янської та романо-германської філології
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

Науковий керівник: Коломієць О. В.,

кандидат філологічних наук, доцент,

*доцент кафедри слов'янської та романо-германської філології
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ В ЕМІГРАЦІЇ: ОСОБЛИВОСТІ ОСМИСЛЕННЯ ВОЄННИХ ПОДІЙ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ ХХ СТ.

ХХ століття стало періодом значних випробувань для українського народу, позначеним двома світовими війнами, революціями, громадянськими конфліктами та тоталітарними режимами. Ці події знайшли відображення у творчості багатьох українських письменників, зокрема тих, хто опинився в еміграції. Їхній погляд на воєнні події на Батьківщині є особливо цінним, оскільки поєднує безпосередній досвід учасників з перспективою зовнішнього спостерігача.

Мета дослідження – проаналізувати особливості осмислення воєнної історії України ХХ століття у творах українських еміграційних письменників, виявити основні теми та мотиви їхньої творчості, а також визначити роль цих творів у збереженні національної пам'яті та формуванні української ідентичності.

Одним із найвидатніших представників української еміграційної літератури є Улас Самчук. Його роман "Чого не гоїть огонь" (1959) про події Другої світової війни на Волині, зокрема про боротьбу УПА.

Літературознавець Я. Поліщук зазначає: "Самчуку своїх творах прагнув не просто відтворити історичні події, а й осмислити їх у контексті національної долі українців" [1, с. 45]. Письменник акцентує увагу на трагічній долі українського селянства, яке опинилося між жорнами історії.

Інший визначний письменник-емігрант, Іван Багряний, у романах "Тигролови", "Сад Гетсиманський" та "Огненне коло" звертається до

теми боротьби українців проти тоталітарних режимів. В. Агеєва підкреслює: "Багряний розкриває трагедію українського народу, затиснутого між двома тоталітарними системами – нацистською та радянською" [3, с. 89]. Письменник наголошує на незламності українського духу перед обличчям історичних випробувань.

"Огненне коло" – роман І. Багряного, написаний у 1953 році. Твір описує події Другої світової війни, зокрема бої в Україні у 1941–1942 роках. Основна тема роману – трагічна доля українців, які опинилися між двома тоталітарними режимами – нацистським та радянським. Автор зображує складний вибір, перед яким постали українці в той час. Дослідниця О. Лавер зазначає: "Сюжет твору – це кадри воєнних дій і кадри про життя військовиків до фронту. Картин геройських боїв мало, але багато виразних фрагментів, що відображають потворність і безглуздя війни" [2, с. 51].

Особливе місце в осмисленні воєнної історії України займає творчість Олени Теліги. Її поезія, написана в роки Другої світової війни, сповнена патріотизму та заклику до боротьби. "Сучасникам" – один з найвідоміших віршів Теліги. У ньому поетеса закликає сучасників до активної боротьби за свободу України, "Поворот" – вірш, у якому Теліга говорить про повернення воїнів додому.

Ю. Ковалів зазначає: "Поезія Теліги стала голосом непокореної України, що бореться за свою свободу" [4, с. 112]. Трагічна загибель поетеси від рук нацистів у 1942 році стала символом жертвності українських митців. О. Забужко у праці "Notre Damed'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій" проводить паралелі між творчістю Олени Теліги та Лесі Українки, підкреслюючи: "Обидві поетеси своєю творчістю та життям втілювали ідеал жінки-воїна, готової віддати життя за свободу своєї Батьківщини" [5, с. 234].

Євген Маланюк, поет і есеїст, у своїх творах осмислював історичну долю України через призму культурології та філософії історії. І. Дзюба зазначає: "Маланюк бачив у воєнних катаклізмах ХХ століття продовження вікової боротьби України за свою ідентичність та державність" [6, с. 156]. У поезії та есеїстиці Євген Маланюк розвиває концепцію "степової Еллади", розглядаючи Україну як фронтієр між Заходом і Сходом. В. Моренєць пише: "Для Маланюка війни ХХ століття були продовженням історичної місії України як захисника європейської цивілізації від азійських навал" [7, с. 89].

Творчість Докії Гуменної представляє особливий інтерес, оскільки пропонує жіночий погляд на воєнні події. У романі-хроніці "Хрещатий Яр" вона описує життя в окупованому Києві під час Другої світової війни. Дослідниця Віра Агеєва зазначає: "Гуменна у своїх творах звертає увагу на повсякденне життя людей в умовах війни, розкриваючи психологічні аспекти виживання в екстремальних

умовах" [3, с. 201]. Цей підхід дозволяє побачити війну з іншої перспективи, зосереджуючись на долях звичайних людей.

Важливо відзначити, що еміграційні письменники часто пропонували альтернативний погляд на офіційну радянську історіографію. Вони висвітлювали замовчувані або викривлені факти. Історик Я. Грицак пише: "Еміграційна література стала своєрідним дзеркалом, у якому відобразилися приховані сторінки української історії" [8, с. 201]. Це дозволило зберегти важливі свідчення про історичні події, які в СРСР не висвітлювались.

Особливістю творів українських еміграційних письменників є поєднання історичної достовірності з художнім осмисленням подій. Вони не лише відтворюють факти, але й намагаються зрозуміти їх глибинний сенс, вплив на долю окремої людини та всього народу.

Г. Грабович підкреслює: "У творах еміграційних письменників історія перестає бути просто хронологією подій, вона набуває екзистенційного виміру" [9, с. 67]. Це дозволяє читачам не лише дізнатися про історичні факти, але й емоційно пережити їх, відчутти атмосферу епохи.

Важливо також відзначити, що осмислення воєнної історії у творах еміграційних письменників часто супроводжується рефлексією над темами національної ідентичності, культурної пам'яті та історичної травми. Т. Гундорова зазначає: "Еміграційна література стала важливим чинником збереження української культурної спадщини та національної свідомості в умовах вимушеного вигнання" [10, с. 123]. Ці твори допомогли зберегти зв'язок з Батьківщиною для тисяч українців, розкиданих по світу, та передати історичну пам'ять наступним поколінням.

Отже, погляд українських письменників в еміграції на воєнні події ХХ ст. на Батьківщині характеризується:

- 1) прагненням до об'єктивного висвітлення історичних подій;
- 2) акцентом на героїчних сторінках української історії;
- 3) критичним ставленням до тоталітарних режимів;
- 4) поєднанням історичної достовірності з художнім осмисленням;
- 5) рефлексіями над темами національної ідентичності та історичної пам'яті;
- 6) увагою до психологічних аспектів переживання воєнного досвіду;
- 7) намаганням зберегти та передати історичну правду наступним поколінням.

Ці особливості зробили еміграційну літературу важливим джерелом для розуміння української історії та культури ХХ століття. Твори українських письменників в еміграції не лише зберегли пам'ять про трагічні та героїчні сторінки нашої історії, але й допомогли сформувати національну ідентичність та культурну пам'ять українців, які змушені були залишити Батьківщину.

Список використаних джерел:

1. Поліщук Я. Улас Самчук: творчість на тлі епохи. Рівне : Волинські обереги, 2014. 228 с.
2. Лавер О. Власні назви як засіб легітимізації історичних подій у художньому творі (на матеріалі повісті Івана Багряного «Огненне коло»). Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. Ужгород : Говерла, 2015. Вип. 20. С. 50–54.
3. Агеєва В. Поетика парадокса: Інтелектуальна проза Віктора Петрова-Домонтовича. Київ : Факт, 2006. 432 с.
4. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст. Том 4. Київ: Академія, 2013. 512 с.
5. Забужко О. Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій. Київ : Факт, 2007. 640 с.
6. Дзюба І. Від культури імені до культури духу: Євген Маланюк. Київ : Наукова думка, 2016. 264 с.
7. Моренець В. Оксиморон: Літературознавчі статті, дослідження, есеї. Київ : Аграр Медіа Груп, 2010. 528 с.
8. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX століття. Київ : Генеза, 2000. 360 с.
9. Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есе, полеміка. Київ : Основи, 1997. 604 с.
10. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми. Київ : Грані-Т, 2013. 548 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-444-6-43>

Захаров Т. Є.,

*аспірант кафедри політичних наук
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

МОВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

З початком повномасштабного вторгнення російської федерації в нашу країну відбувається суттєве прискорення європейської інтеграції України. Так, 23.06.2022 р. на засіданні Європейської ради, на підставі висновку Європейської Комісії щодо заявки України на членство в ЄС Україні надано європейську перспективу й статус